

Overeenkomstig de norm

Heel vaak wordt de vraag gesteld: welke norm is (hierop) van toepassing? En vaak wordt die vraag gesteld als er discussie is over een geleverde dienst of product. Om deze vraag te beantwoorden is het interessant te weten: wat is een norm?; wat is de functie van een norm?; hoe werkt een norm en hoe komt deze tot stand?

Wat is een norm?

Ongemerkt maken normen deel uit van ons dagelijks leven. Producten moeten veilig zijn, processen zijn bij voorkeur efficiënt en producten en processen moeten op elkaar aansluiten. Daarom maken belanghebbenden onderling afspraken. Deze belanghebbenden kunnen zijn: opdrachtgevers, opdrachtnemers, producenten, handelaren, inspecteurs, toezichhouders, brancheorganisaties en ieder ander die belang heeft bij die afspraken. De documenten waarin afspraken over een product, dienst of proces tussen belanghebbenden zijn vastgelegd heten normen. Zo zijn er normen voor meetmethoden, proces- en productnormen en normen met berekeningsmethoden.

Hoe komt een norm tot stand?

Ergens wordt een initiatief genomen om na te denken over een norm. Dit kan door NEN gedaan worden naar aanleiding van signalen uit de markt, het kan door een branche-organisatie gedaan worden om de belangen van haar leden goed te behartigen, door een individuele belanghebbende, door de overheid, etc. Bij uitwerking van een initiatief worden alle (mogelijke) belanghebbenden benaderd. NEN fungeert dan als spil, onafhankelijk facilitator, platform en procesbegeleider. In dat proces zitten een aantal zekerheden omtrent inspraak: het geven van commentaar, repliek en dupliek. Alles gericht om de norm een zo groot mogelijk draagvlak mee te geven.

Voor Europese en mondiale normalisatie werkt dit vergelijkbaar, alleen vormt NEN dan de schakel tussen de Nederlandse markt en dit internationale proces. NEN vertegenwoordigt dan de Nederlandse belangen door middel van een normcommissie die dit internationale werk schaduw. Hoe actiever deze Nederlandse commissie, hoe meer invloed, hoe

'Nederlandser' de norm en hoe beter deze aansluit op de Nederlandse situatie.

Wat is de functie van een norm?

Het toepassen van normen zorgt ervoor dat producten, diensten en processen op elkaar aansluiten, dat we efficiënt kunnen werken. Normen zorgen ook voor veiligheid, thuis en op het werk. Ook dragen normen bij aan een gezonde en duurzame samenleving. Met andere woorden: een norm is niets meer en niets minder dan een set afspraken die op papier staat, waarnaar kan worden verwezen in contracten, maar waarvan in een contract ook kan worden afgeweken. Bijvoorbeeld, een norm stelt dat er per onderdeel opgeleverd moeten worden, dan kan in het contract staan: in tegenstelling tot hetgeen in de norm staat, worden alle werkzaamheden in één keer opgeleverd.

Eigenlijk gaat een norm in op vragen als:

- Wat wil ik hebben?
- Hoe wil ik het hebben?
- Wat moet ik leveren?
- Hoe moet ik het maken?
- Wat moet ik (nog) afspreken?
- Hoe kan ik het toetsen?
- Wat moeten we doen als?

Taal

Voor een antwoord op deze vragen en alle andere vragen is het belangrijk dat men

dezelfde taal spreekt en dezelfde definities gebruikt. Wij hebben het al erg moeilijk met onze eigen taal, een eenvoudig voorbeeld is het werkwoord dienen: 'dat dient als volgt te gebeuren'. Wordt hiermee bedoeld 'dat moet als volgt gebeuren' of 'dat behoort als volgt te gebeuren'? Daarom is afgesproken dat bepaalde woorden niet gebruikt worden in normteksten, omdat dit tot verwarring kan leiden. Het gebruik van normen gaat dus ook over de vraag 'hebben we het over hetzelfde?' Een van de eerste hoofdstukken van normen gaat dan ook vaak over termen en definities. Er zijn zelfs terminologienormen met alleen maar afspraken over vaktaal.

N.B. NEN 5050 "Woordwijzer – Goed taalgebruik in bedrijf en techniek" geeft aan taalgebruik richting.

Naast Nederlandse normen zijn er ook Europese en mondiale normen (NEN-EN, NEN-ISO of NEN-EN-ISO). Het vertalen van een norm kan ingewikkeld zijn. De stelregel is dat er een 1-op-1 vertaling wordt gemaakt. Een mooi voorbeeld van dit moment is 'sustainability'; dat is vertaald 'duurzaamheid', maar ook 'durability' wordt met 'duurzaamheid' vertaald. Waar hebben we het over?

Als uitgangspunt bij vertalingen geldt dat de Engelse versie prevaleert als er discussie is over de interpretatie, dus over het vertaalwerk. Soms kan het handig zijn om de andere officiële vertalingen ter hand te nemen om te begrijpen wat er bedoeld wordt. Een Europese norm wordt officieel in het Duits en Frans vertaald en een ISO-norm in het Frans en Russisch.

Toepassing van normen

Uit het bovenstaande valt af te leiden dat, als u een norm van toepassing wilt verklaren, u vooraf met de andere partij(en) overeenstemming moet hebben bereikt dat ze van toepassing zijn. Het gebruik van

normen staat een ieder vrij, het moet niet, het mag. Normen worden pas bindend als op vrijwillige basis tussen partijen overeengekomen is dat ze bindend zijn. Verstandig is om dit (vooraf) vast te leggen en te documenteren.

In sommige gevallen wordt wel algemeen maatschappelijk aanvaard, dat als een partij volgens een bepaalde norm heeft gehandeld dat dan aan de geldende prestatie-eisen is voldaan. Daarmee is de bewijslast sterk vereenvoudigd. In zulke gevallen zal bijvoorbeeld de overheid een norm aanduiden als een goede oplossing. Echter, in principe staat dan wel de weg vrij om met gelijkwaardige oplossingen te komen. Een mooi voorbeeld van nu is: een bouwwerk ontworpen aan de hand van de Eurocodes met bijbehorende Nationale Bijlage (NEN-EN 1990 e.a.) worden geacht

gelijkwaardig te zijn aan een ontwerp op basis van de constructieve ontwerpen-normen tot 31 maart jl. (NEN 6700 e.a.).

Echter, wat gebeurt er als er niets is afgesproken of niet duidelijk is afgesproken welke norm bindend is? Dit kan veroorzaakt worden door een hiaat in het contract of door een zodanige algemene formulering dat alles, maar daardoor eigenlijk niets van toepassing is; bijvoorbeeld 'alle mogelijk van toepassing zijnde normen zijn van kracht'. Soms wordt een ongebreidelde lijst weergegeven. Dergelijke lijsten zijn vaak incompleet (men is vergeten correctie- en wijzigingsbladen te noemen), gedateerd en hebben soms geen enkele relevantie tot het betreffende werk.

Controle en handhaving moet door partijen zelf gedaan worden, bijvoorbeeld door het

inschakelen van een keurende of certificerende instelling.

In geval van een geschil, kan de rechterlijke macht of een commissie voor arbitrage besluiten een norm (achteraf) bindend te verklaren, omdat de desbetreffende norm:

- de laatste stand der techniek is,
- een logische invulling is van andere normen die wel overeengekomen zijn of
- een weergave is van een algemeen aanvaard prestatie- of veiligheidsniveau.

Vooraf nadenken

Een contract wordt opgesteld om duidelijkheid te verschaffen, te zorgen dat iedereen weet wat van hem of haar verwacht wordt, maar vooral ook om te weten wat te doen als het (de relatie, het product) even minder is. Een contract is minder nodig wanneer alles goed is, maar juist voor het geval dat. Een analogie is te maken met algemene leveringsvoorwaarden.

Welke norm?

Op www.nen.nl kunt u via de normshop zoeken in de NEN-database met tienduizenden normen. Door een normnummer of een zoekterm in te vullen en op "zoek" te klikken, krijgt u een lijst met relevante normen. Door verder te klikken en op "toon details" verschijnt informatie zoals het toepassingsgebied van de norm, maar ook eventuele (Europese) richtlijnen en regelgeving die betrekking hebben op het onderwerp.

Tot slot

Normen zijn geen leerboeken. Het zijn ook geen garanties dat het altijd goed gaat. En het ontslaat de gebruiker er niet van zijn gezonde verstand te gebruiken en de desbetreffende norm goed en correct toe te passen. Hij moet voldoende kennis en kunde hebben om verantwoording te kunnen nemen over het gebruik van de norm. Zoals in een voorwoord van een Ierse norm geschreven staat: "This publication does not purport to include all the necessary provisions of a contract. Users are responsible for its correct application."

Meer informatie: ir T.J. van den Broek
Telefoon (015) 269 01 64
E-mail taco.vandenbroek@nen.nl

NEN-Producten

Nederlandse norm (NEN)

Nederlandse norm (NEN) is een afspraak die zorgvuldig, volgens een vaste procedure tot stand komt. Het is vooral belangrijk dat alle belanghebbende partijen bij deze procedure worden betrokken en dat er consensus (overeenstemming) is over de uiteindelijke afspraak.

Nederlandse voornorm (NVN)

Een NVN is een voorlopige afspraak waaraan bepalingen ontbreken, onvolledig zijn of onder voorbehoud zijn opgenomen (bijvoorbeeld omdat er nog onvoldoende ervaring mee is opgedaan). Het is de bedoeling om, als deze punten zijn getest, de afspraak als norm te publiceren.

Nederlandse praktijkrichtlijn (NPR)

Een NPR is een informatief document. Het bevat bijvoorbeeld toelichtingen op normen, constructieve mogelijkheden, werkmethoden en rekenprogramma's. Vaak gaat het om praktische uitwerkingen van de bepalingen in een norm. Als je het zo doet, doe je het goed.

Nederlandse technische afspraak (NTA)

Een NTA is een openbare afspraak tussen twee of meer belanghebbende partijen. De NTA komt tegemoet aan de vraag naar snelle afspraken die breed toepasbaar zijn, zonder de directe noodzaak tot een commentaaronde.

Waarom deze verschillen?

De verschillende soorten producten zijn er gekomen, omdat er vraag naar was. Er kunnen zich immers grote verschillen voordoen in:

- de manier waarop normontwikkeling wordt aangevraagd;
- de urgentie;
- hoe partijen worden vertegenwoordigd;
- de besluitvorming.

Van deze producten zijn ook evenknieën bij CEN (Europees) en ISO (mondiaal).

Meer informatie: Vraag het de secretaris van uw normcommissie.